

NEWSLETTER AK HJF - 1/2011

Obsah:

Resumé článků v českém i anglickém jazyce	2
Lucie Turková : Aktivity v kanceláři	3
A. Keřková, J. Kolář : Souběh funkce člena statut. orgánu s funkcí vedoucího zaměstnance.....	3 - 5
Jan Linhart : Uznání závazku.....	6 - 7
Pavλίna Copková : Možnost opravy výše DPH u pohledávek za dlužníky v insolvenčním řízení.....	8

PRAHA
Sokolovská 49
186 00 Praha 8

+420 225 000 400
+420 225 000 444
recepce@hjf.cz

HRADEC KRÁLOVÉ
Resslova 1253/17a
500 02 Hradec Králové

+420 495 534 081
+420 493 814 911
recepcehk@hjf.cz

Resumé:

V prvním čísle newsletteru v roce 2011 Vás seznámíme s aktivitami, které v Advokátní kanceláři Hartmann, Jelínek, Fráňa a partneři, s.r.o., proběhly či v současnosti probíhají. Ve stručnosti Vás informujeme, že se změnila právní forma naší kanceláře, dále upozorníme na nového člena týmu kanceláře a provedeme Vás projekty: Osobní bankrot, nové webové stránky kanceláře.

Článek se zabývá aktuálně diskutovanou otázkou možnosti souběhu výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní společnosti s funkcí vedoucího zaměstnance, resp. manažera jednou osobou. Upozorníme, v jakých případech dovozují soudy neplatnost jednání takové osoby a neplatnost její pracovní smlouvy. Zmíníme též možné důsledky neplatnosti pracovní smlouvy v otázkách důchodového a nemocenského pojištění a otázkách daňových. Na závěr nastíníme předpokládaný legislativní vývoj uvedené problematiky.

Cílem příspěvku je seznámit klienty jako potenciální věřitele s podmínkami a způsobem, jakým si mohou od 1.4.2011 opravit daň s přidané hodnoty na výstupu u pohledávek za dlužníky, kteří se ocitli v insolvenčním řízení a bylo již rozhodnuto o způsobu řešení jejich úpadku. Možnost opravy daně s přidané hodnoty v daném případě umožňuje věřiteli dosáhnout vrácení již odvedeného DPH z uskutečněného zdanitelného plnění, za něž nebylo věřiteli ze strany dlužníka placeno.

I zdánlivě jednoduchý institut uznání závazku působí občas v praxi potíže, které mohou vést až k zániku vymahatelnosti pohledávky. Pro věřitele, kteří nechtějí v tomto ohledu nic ponechat náhodě, jsme připravili článek, který se věnuje náležitostem řádného uznání i popisu nejčastějších chyb, které se v praxi objevují.

In this first issue of our newsletter dated 2011 we are pleased to share with you the news on both recent and current activities of Hartmann, Jelínek, Fráňa a partneři, s.r.o. We'd like to inform you briefly on the change of legal form of our law firm, introduce you to a new member of our team and guide you through two of our latest projects: The personal bankruptcy project and the new web site project.

The article deals with the recent discussion concerning the possibility of being the company's director and a manager employed by the company at the same time. We describe the conditions under which the courts consider such employment contract null and void. We also mention the possible consequences of such invalidity in regards of social and sickness insurance matters as well as tax matters. Finally we share our view on legislative changes that are likely to occur due to the aforementioned problem.

The aim of the article is to brief our clients who are also creditors on conditions under which they can adjust output VAT related to receivables of debtors who have been pronounced bankrupt by the court. The option of output VAT adjustment allows the creditors to get a refund on VAT already paid on unpaid receivables.

Even something as simple as an acknowledgement of debt may be, and indeed is, a source of potential problems that may ultimately result in an uncollectable debt. To help you avoid any problems we have prepared an article dealing with the essentials and the most common mistakes associated with an acknowledgment of debt.

AKTIVITY V KANCELÁŘI

Touto cestou bychom Vás rádi přivítali při čtení dalšího newsletteru Advokátní kanceláře Hartmann, Jelínek, Fráňa a partneři, s.r.o. Jedná se o první číslo v roce 2011, a tak nám na úvod dovolu,te, abychom Vás ve stručnosti seznámili s aktivitami a novinkami, které v kanceláři proběhly či v současnosti probíhají.

Rok 2011 jsme odstartovali změnou právní formy naší advokátní kanceláře, a to ze sdružení advokátů na společnost s ručením omezeným. Naše nová obchodní firma je Advokátní kancelář Hartmann, Jelínek, Fráňa a partneři, s.r.o.; společnost je zapsaná v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze v oddílu C, vložka č. 173997, se sídlem Praha 8, Sokolovská 5/49, PSČ: 186 00, IČ: 24784681, DIČ: CZ24784681. Veškeré kontakty zůstávají nezměněny.

V současné době má advokátní kancelář Hartmann, Jelínek, Fráňa a partneři, s.r.o., dvě rovnocenná pracoviště – v Praze a v Hradci Králové. Od začátku tohoto roku jsou obě tyto naše kanceláře zastřešeny jedním společným výkonným ředitelem. Do této funkce v lednu nastoupil JUDr. Tomáš Lejček, MBA, který má z předchozích let bohaté zkušenosti, jak ze zahraničního obchodu, tak především i z řízení advokátních a patentových kanceláří v tuzemsku i v zahraničí, a který je rovněž od 90. let minulého století českým a evropským patentovým zástupcem.

V březnu letošního roku naše advokátní kancelář odstartovala projekt „Osobní bankrot“, zaměřený na poskytování právních služeb fyzickým osobám, které jsou ve finančních problémech a lze je řešit. tzv. oddlužením ve smyslu insolvenčního zákona. Jedná se o soudní ochranu dlužníka před věřiteli a řízený proces uspokojování věřitelů podle možností a schopností dlužníka. Od ledna 2008 začal platit tzv. insolvenční zákon, který umožňuje oddlužení fyzických osob. V případě, že fyzická osoba je předlužená, může požádat soud o pomoc. Pokud soud návrhu dlužníka vyhoví, schválí postupné uspokojování věřitelů, kdy dlužník během 5 let splatí minimálně 30% dlužné částky. V současnosti je velká většina návrhů zamítnuta, především z důvodů neznalosti zákona a vzhledem k administrativním nedostatkům. Osobní bankrot totiž představuje efektivní způsob řešení dluhů, jak pro dlužníka, tak pro věřitele. Tímto projektem se

snažíme především pomoci lidem, kteří se dostali do finančních problémů, a to formou sepsání návrhů na oddlužení. Jsme schopni zajistit pomoc po celé České republice. Více o projektu se dozvíte na nových webových stránkách určených pro Osobní bankrot: www.vas-osobni-bankrot.cz

Dále bychom rádi upozornili na další projekt naší kanceláře, a to na nové webové stránky advokátní kanceláře (www.hjf.cz). Tyto webové stránky byly spuštěny 16.4.2011. Na novém webu naleznete řadu novinek. Dovolte nám, abychom upozornili alespoň na některé z nich. Připravili jsme pro Vás zcela nový design, právní poradnu pomocí on-line formuláře a můžete nás navštívit i na facebooku, se kterým je nový web propojen. Dále jsou webové stránky doplněny novými fotografiemi jak z pražského, tak z hradeckého pracoviště. Ihned po otevření našich stránek se můžete dočíst o novinkách v advokátní kanceláři, které jsou umístěny na úvodní straně a promítají se i do dalších záložek. Doufáme, že náš nový web se Vám bude líbit a naleznete na něm vše, co potřebujete. Budeme se těšit na Vaši návštěvu na www.hjf.cz, popřípadě na facebooku Advokátní kanceláře Hartmann, Jelínek, Fráňa a partneři, s.r.o.

Na závěr bychom Vám rádi poděkovali za přízeň, kterou nám zachováváte. Budeme se s Vámi těšit při dalším čtení našeho pravidelného newsletteru.

Bc. Lucie Turková, back office manažerka
turkova@hjfcz

SOUBĚH FUNKCE ČLENA STATUTÁRNÍHO ORGÁNU S FUNKCÍ VEDOUcíHO ZAMĚSTNANCE

V uplynulých týdnech upoutala opět pozornost médií a následně i podnikatelské sféry, otázka slučitelnosti výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní společnosti s funkcí vedoucího zaměstnance.

Situace, kdy jedna fyzická osoba vykonává funkci člena statutárního orgánu, tedy jednatele u společnosti s ručením omezeným nebo člena představenstva u akciové společnosti a je zároveň v postavení vedoucího zaměstnance (např. generální, obchodní, ekonomický ředitel), je

velmi častá ve velkém počtu obchodních společností v České republice a je třeba podotknout, že obchodní zákoník ani zákoník práce tento souběh nezakazují.

První otázkou vyplývající z tohoto stavu je platnost jednání takové osoby v obchodních vztazích, druhou pak otázka platnosti pracovní smlouvy a důsledky z toho vyplývající.

Jednání vedoucího zaměstnance - Souběh funkce vedoucího zaměstnance může být v otázce platnosti jednání problematický v případě, kdy jsou členové statutárního orgánu dle zakladatelského dokumentu společnosti povinni jednat společně. Problém nastává v situaci, když vedoucí zaměstnanec jedná sám, ačkoli má z funkce jednat společně s dalším osobou (členem představenstva, jednatelem)

Oprávnění vedoucího zaměstnance zastupovat společnost vyplývá obecně z § 15 obchodního zákoníku, který stanoví, že „kdo byl při provozování podniku pověřen určitou činností, je zmocněn ke všem úkonům, k nimž při této činnosti obvykle dochází.“

Do vydání přelomového rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Odo 11/2006 ze dne 15.10.2008 rozhodovaly malé senáty Nejvyššího soudu tak, že za situace souběhu ve shora uvedeném případě samostatné jednání vedoucího zaměstnance společnost zavazuje, když za podstatné Nejvyšší soud ČR vzal, že alespoň z § 15 obchodního zákoníku plynulo jednajícím oprávnění samostatně jednat jménem společnosti.

Velký senát Nejvyššího soudu ČR v rozhodnutí ze dne 15. října 2008, sp. zn. 31 Odo 11/2006, zaujal opačný názor. Právní úkon předsedy představenstva družstva posoudil jako neplatný, když tento úkon nesplňoval požadavek na předepsané společné jednání statutárním orgánem.

Své rozhodnutí odůvodnil Nejvyšší soud zejména tím, že „rozhodl-li nejvyšší orgán právnické osoby o tom, že členové jejího statutárního orgánu nemohou činit právní úkony samostatně, ale jen (dva či více) společně, nelze toto rozhodnutí obcházet tím, že sám statutární orgán pověří svého člena určitou činností, která jej k samostatnému jednání opravňuje.“

Nejvyšší soud na podporu svých argumentů dále uvedl, že „odpovědnost člena statutárního orgánu, který činí jménem právnické osoby právní úkony, je podle ustanovení § 194 odst. 4 až 7 obch. zák. zásadně podstatně vyšší než odpovědnost zaměstnance, člena či jiné osoby pověřené určitou činností, a to zpravidla, jak pokud jde o rozsah odpovědnosti, tak pokud jde o podmínky jejího vzniku a o nesení důkazního břemene při porušení

povinnosti, jako předpokladu vzniku odpovědnosti za škodu.“

Předmětný souběh funkcí vyvolává dále i otázku platnosti pracovní smlouvy vedoucího zaměstnance, jestliže není obsah činností vykonávaných statutárním orgánem a vedoucím zaměstnancem rozdílný.

Nejvyšší soud v rámci své rozhodovací činnosti opakovaně připustil, aby fyzická osoba, která pro společnost vykonává funkci statutárního orgánu či jeho člena, vstoupila se společností do souběžného pracovního poměru. Zdůraznil však, že předmětem tohoto paralelního vztahu může být pouze jiná činnost, než kterou zahrnuje funkce (člena) statutárního orgánu.

Velký senát Nejvyššího soudu ČR v rozhodnutí ze dne 15. října 2008, sp. zn. 31 Odo 11/2006 dovedl neplatnost pracovní smlouvy vedoucího zaměstnance za uvedeného skutkového stavu, když uvedl, že „je obecně třeba poukázat i na výslovné ustanovení § 194 odst. 5, věty třetí, obch. zák., podle kterého jsou smlouva mezi akciovou společností a členem představenstva nebo ustanovení stanov vylučující nebo omezující odpovědnost člena představenstva za škodu neplatné. Takovou smlouvou by byla i smlouva zakládající právo člena statutárního orgánu činit právní úkony jako zákonný zástupce obchodní společnosti či družstva, a tedy omezující jeho odpovědnost jako člena statutárního orgánu. Uzavřením takové smlouvy mezi členem statutárního orgánu a obchodní společností či družstvem by došlo k nahrazení odpovědnosti zákonného zástupce (která zásadně nezahrnuje ručení za závazky společnosti, nesení důkazního břemene apod.). Taková smlouva by byla přinejmenším v části, která omezuje odpovědnost člena statutárního orgánu, neplatná pro rozpor s ustanovením § 194 odst. 5 obch. zák.“

Pokud jsou dle zakladatelských dokumentů společnosti povinni jednat jednatele či určití členové představenstva současně, je nutné dbát v každém případě na to, aby vedoucí zaměstnanec, který je zároveň jednatelem či členem představenstva, jednal vždy současně s dalším jednatelem nebo členem představenstva.

Důsledky neplatnosti pracovní smlouvy - Jestliže tedy není předmět práce vedoucího zaměstnance odlišný od činnosti jednatele či člena představenstva (obchodního vedení společnosti, zastupování společnosti navenek, řízení společnosti „směrem dovnitř“), je judikaturou dovozována neplatnost takové pracovní smlouvy.

Je nutné zdůraznit, že bude třeba vycházet z faktické pracovní náplně a nikoli z označení funkce (druhu práce) v pracovní smlouvě. Příkladem možných předmětů práce,

kteře jsou odlišné od činnosti statutárního orgánu, jsou odborné činnosti, jako např. IT poradenství, vedení účetnictví či jiné. Je však třeba také upozornit na to, že od dubna 2008 je účinná nová úprava neplatnosti právního úkonu v zákoníku práce. Jedná se o neplatnost relativní, tedy neplatnost pracovněprávního úkonu může navrhnout jen ten, kdo je takovým úkonem dotčen.

Nemocenské pojištění - V poslední době se problematika spojená se souběhem výkonu funkcí dostala do popředí zájmu zejména médií v souvislosti s rozhodnutím Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 9. prosince 2010, sp. zn. 3 Ads 119/2010, který posuzoval správnost postupu orgánů správy sociálního zabezpečení v otázce posouzení situace z hlediska nemocenského pojištění zaměstnance (účasti na nemocenském pojištění) - tj. uplatňovaného na základě pracovní smlouvy, kdy daný zaměstnanec, na pozici ředitele, byl zároveň jednatelem téže společnosti s ručením omezeným. Orgány správy sociálního zabezpečení dovodily, že pracovní poměr nebyl sjednán platně, tudíž nevznikl a na jednatele (ředitele) společnosti odmítly pohlížet jako na zaměstnance. Závěrem tedy bylo rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení později potvrzené Českou správou sociálního zabezpečení, že jednatel z titulu „pracovního poměru“ účastníkem systému nemocenského pojištění nebyl. Tento závěr Nejvyšší správní soud potvrdil.

Jelikož navíc není dle předpisů o nemocenském pojištění taková osoba účastna systému nemocenského pojištění ani z titulu funkce jednatele či člena představenstva, stojí tedy v důsledku neplatnosti pracovní smlouvy mimo systém nemocenského pojištění.

Česká správa sociálního zabezpečení si neponechává pojistné, které bylo odvedeno za osoby, které nejsou účastny pojištění. Takové přeplatky se automaticky vrací, jakmile se například při kontrole či požadavku společnosti zjistí, že k takové situaci došlo.

Důchodové pojištění - Neplatnost pracovní smlouvy může mít stejný dopad i pro systém důchodového pojištění. Člen představenstva není z titulu své funkce důchodově pojištěn, hrozí tedy, že by se mu odpracovaná léta nezapočítávala do nároku na důchod. Na druhé straně by Česká správa sociálního pojištění musela vracet přeplatky na pojistném.

U společnosti s ručením omezeným je dopad na účast v systému důchodového pojištění odlišný a pro jednatele příznivější. I kdyby byla pracovní smlouva neplatná, jednatelé jsou z titulu své funkce důchodově pojištěni, a tedy odpracované roky se do doby pojištění započítávají,

pokud jejich příjem nebyl nižší než rozhodné částky (6 200 Kč, loni 6 000 Kč).

Daňová rizika - Z pohledu zákona o daních z příjmů a zákona o pojistném na sociální pojištění mají zaměstnanci a členové statutárního orgánu rozdílné postavení. Mzda zaměstnance a odměna jednatele ve společnosti s ručením omezeným je daňově uznatelným nákladem společnosti, ale odměna člena představenstva akciové společnosti nikoliv. V případě neplatnosti pracovní smlouvy by pak finanční orgány mohly požadovat, aby akciová společnost dodala daň z příjmu. Do stavu důkazní nouze se tak může dostat společnost, která např. vyplácí generálním ředitelům pouze mzdu, i když je členem statutárního orgánu.

Předpokládaný vývoj - Dle svého tiskového prohlášení připravuje Ministerstvo spravedlnosti novelizaci obchodního zákoníku, která by soudy postihovaný souběh funkcí manažera, resp. vedoucího zaměstnance a statutárního orgánu výslovně umožnila. Zřejmě nelze očekávat, že by se měnila odpovědnost osob, které vykonávají funkci statutárního orgánu v souběhu s funkcí vedoucího zaměstnance. V případě jednání této osoby za společnost v rozsahu zmocnění, které připouští ustanovení § 15 obchodního zákoníku, si lze představit, že by nemusela být zpochybňována platnost takového právního úkonu, za podmínky, že bude vyřešena otázka jeho odpovědnosti za škodu a otázka jeho ručení za závazky společnosti. V každém případě by mělo být předmětem nové právní úpravy jednoznačné vyřešení odvodové povinnosti vůči státu a pojišťovnám.

Pokud se ve společnosti problém souběhu funkcí objevuje, je třeba posoudit, zda a jak je možné odlišit obsah pracovní náplně zaměstnance a obsah smluvního ujednání u předmětu smlouvy u výkonu funkce statutárního orgánu, vyvarovat se zjevného překrývání a vyčkat řešení, které se připravuje. Záměr ministerstva financí spíše směřuje k povolení souběhu funkcí a také dle vyjádření České správy sociálního zabezpečení a Generálního finančního ředitelství nebudou ani tyto orgány zpětně zpochybňovat platnost pracovních smluv manažerů, resp. vedoucích zaměstnanců společnosti.

JUDr. Alena Keřková, advokátka
kerkova@hjf.cz
Mgr. Jan Kolář, advokátní koncipient
kolar@hjf.cz

UZNÁNÍ ZÁVAZKU

V prostředí doznávající hospodářské krize a nestabilní ekonomické situace mnoha podnikatelských subjektů je téma řádného zajištění právních závazků stále velmi aktuální. I dnes se řada dlužníků potýká s nedostatkem likvidity, což při vzájemné provázanosti podnikatelských aktivit vyvolává řetězení problémů s plněním závazků v době splatnosti. Řešit tyto problémy podáním žaloby nebo insolvenčního návrhu na dlužníka přitom často není optimální, neboť věřitel má zpravidla zájem na dalším obchodu s dlužníkem. A pokud ho nemá, často je zjevné, že dlužník skutečně není solventní, a jeho právní a ekonomickou likvidací věřitel spíše ztratí, než získá. Pro tyto případy se hodí právní nástroje, jejichž zajišťovací povaha převažuje nad sankční. Uznání závazku patří k takovým nástrojům. Oč je však jeho právní úprava stručnější, o to zářadnější je řádné splnění předpokladů pro nastoupení jeho účinků. O tom, že se tento problém snadno podceňuje, svědčí celá řada rozhodnutí Nejvyššího soudu, která učinila konec nadějším věřitelů na vymožení jejich pohledávek.

Uznání závazku je upraveno zvláště v obou základních kodexech soukromého práva – v občanském a obchodním zákoníku. To, která úprava se v daném případě použije, závisí na povaze právního vztahu mezi stranami. V tomto článku se budeme zabývat oběma úpravami, především se však zaměříme na dosažení praktických a žádoucích účinků uznání. Ty jsou pro obě úpravy stejné. Uznáním se jednak oddaluje promlčení závazku a tudíž zánik jeho soudní vymahatelnosti, jednak se posiluje právní jistota věřitele v soudním sporu, protože uznání zakládá vyvratitelnou domněnku, že uznávaný závazek v době uznání trval.

Občanský zákoník upravuje uznání závazku v § 558 v rubrice nazvané Uznání dluhu. Jde všehovšudy o dvě věty, z nichž první zní: „Uzná-li někdo písemně, že zaplatí svůj dluh určený co do důvodu i výše, má se za to, že dluh v době uznání trval.“. Druhá věta pak říká, že u dluhu promlčeného tento následek nastává jen tehdy, pokud dlužník o promlčení v době uznání věděl. Co se z této stručné úpravy dozvídáme? Zákon v případě uznání nepředepisuje souhlas věřitele. Jde tedy o jednostranný právní úkon dlužníka vůči věřiteli. Znamená to tedy, že uznání učiněné v dohodě – např. v tolik oblíbené dohodě o uznání a splátkovém kalendáři, zákon považuje za neplatné? Nejvyšší soud se tímto problémem zabýval v rozsudku ze dne 30.3.2004, sp.zn. 32 Odo 228/2003, kde

konstatoval, že nic nebrání tomu, aby uznávací prohlášení bylo součástí dohody dlužníka a věřitele, musí však splňovat všechny náležitosti stanovené zákonem. A nyní už konečně k nim.

Občanský zákoník předepisuje pro uznávací prohlášení písemnou formu. Nelze tedy platně uznat dluh konkludentně, tj. samotným faktickým chováním, ale ani ústně. Nelze tyto způsoby ani kombinovat, tj. například písemně uznat dluh, v jehož vymezení odkáže dlužník na předchozí telefonický rozhovor s věřitelem. Uznávací prohlášení by mělo být srozumitelné i třetím osobám – věřitel má pochopitelně zájem na tom, aby bylo srozumitelné především soudu.

Další podmínkou je uznání co do důvodu i výše. Zde se v praxi občas chybuje, zvláště použije-li se nějaký vzorový dokument. Stává se totiž, že dlužník uzná dluh „co do důvodu i výše“, tj. použije slova zákona, ale neuvede to nejdůležitější – jaký ten důvod je. Výsledkem bývá neplatné uznávací prohlášení. Naplnit požadavek zákona nevyžaduje, aby byl označen právní titul dluhu, lze to však doporučit – nejlépe odkazem na konkrétní smlouvu nebo popisem okolností vzniku škody apod. Judikatura dovodila, že důvod dluhu nemusí být vymezen přímo v uznávacím prohlášení, musí však existovat na jiné listině, na kterou je v takovém prohlášení jednoznačně odkazováno – např. v upomínce věřitele.

Dlužník není omezen na uznání jediného dluhu a v uznávacím prohlášení jich může uvést libovolný počet. Musí však dbát na to, aby jednotlivé dluhy byly od sebe jednoznačně odlišitelné, a aby bylo zřejmé, které dluhy (a do jaké výše) uznává, a které ne. Nejvyšší soud řešil v nedávné době případ, v němž dlužník uznal dluh v určité výši ze dvou úvěrových smluv, nespécifikoval však, kolik z celkové částky na kterou smlouvu připadá. Toto prohlášení prohlásil Nejvyšší soud za neplatné (rozsudek ze dne 22.2.2011, sp. zn. 33 Cdo 5321/2008). Ačkoliv se toto rozhodnutí může jevit jako příliš tvrdé, má své opodstatnění a je třeba jej brát jako varování před přílišnou obecností při vymezení uznávaných dluhů.

Výše dluhu může být určena jednou konkrétní částkou, nebo i více částkami, pokud je zjevné, jakým mechanismem se lze dobrat konečné výše. Uzná-li dlužník svůj dluh jen do určité výše, nastávají zákonem předvídané účinky uznání pouze v označeném rozsahu.

Poslední v citovaném ustanovení uvedenou náležitostí je příslib dlužníka dluh zaplatit. V případě jeho absence nenastávají účinky uznání uvedené v § 558. Dříve soudy

z absence příslibu dovozovaly i nemožnost založení běhu nové promlčecí doby. V poslední době však Nejvyšší soud v rozhodovací praxi rozlišuje uznání dluhu a tzv. uznání práva, pro které příslib není podmínkou, a účinky oddálení promlčení tak nastanou.

Výše jsme naznačili účinky platného uznání. Nyní se jimi budeme zabývat podrobněji. Pro věřitele obvykle rozhodující je tzv. přetržení promlčecí doby. Původní promlčecí doba je při něm nahrazena jinou, mnohem delší. Tato nová lhůta má délku deset let a začíná běžet ode dne, kdy dlužník uznal dluh, případně ode dne, kterým uplyne lhůta k plnění uvedená v uznávacím prohlášení. Vzniká tak velký časový prostor pro řešení vzájemných vztahů mezi dlužníkem a věřitelem bez nutnosti uplatnit právo u soudu. Tento prostor bývá využit pro rozložení dlužného plnění do splátek. Právní úpravu nejdeme v ustanovení § 110 ods. 1 občanského zákoníku. Jedná se o ono uznání práva, o kterém jsme již hovořili.

Bylo již zmíněno, že uznat lze i dluh promlčený. V takovém případě není přesné hovořit o přetržení promlčecí doby, neboť ta již uběhla. Z praktického hlediska však dochází ke stejnému založení nové desetileté lhůty jako v předchozím případě. Jisté rozdíly tu však přesto jsou. Uzná-li dlužník promlčený dluh pouze co do jistiny, nenastávají účinky uznání vůči příslušenství.

Druhým následkem uznání je založení vyvratitelné právní domněnky, že uznávaný dluh ke dni uznání trval. To, co vypadá jako zbytečné potvrzení samozřejmého faktu – samo uznání přece není nic jiného než to, že dlužník potvrzuje, že má dluh vůči věřiteli – má dalekosáhlé důsledky v následním soudním řízení. Za normálních okolností je to věřitel, kdo u soudu prokazuje vznik, právní důvod a trvajících existenci dluhu, jehož přiznání se domáhá, jinými slovy je na věřiteli, aby ohledně těchto skutečností unesl důkazní břemeno. V případě uznaného dluhu se však toto důkazní břemeno přesouvá na dlužníka. Je to naopak on, kdo musí přesvědčit soud, že závazek vůbec nevznikl, nebo sice vznikl, ale v době soudního řízení už netrvá. To je ovšem velmi obtížné, a proto tato soudní řízení probíhají zpravidla rychle a s dobrými vyhlídkami pro věřitele.

Obchodní zákoník zná tři způsoby uznání závazku. Výslovný, který je velice podobný uznání dluhu podle občanského zákoníku, a dva konkludentní, tedy uskutečněné určitým faktickým jednáním dlužníků.

Úpravu výslovného uznání najdeme v § 323 obchodního zákoníku. Pro srovnání uvedeme i zde základní ustanovení: „Uzná-li někdo písemně svůj určitý závazek, má se za to, že v uznaném rozsahu tento závazek trvá v

době uznání. Tyto účinky nastávají i v případě, kdy pohledávka věřitele byla v době uznání již promlčena.“ Jak je patrné, první část se formulačně příliš neliší od § 558 občanského zákoníku. Požadavek určitosti uznávaného závazku lze naplnit zejména uvedením jeho důvodu a výše, v obecné rovině jde o totožnou povinnost k jednoznačné identifikaci tohoto závazku a zabránění jeho možné záměny se závazkem jiným. Chybí zde požadavek příslibu závazek vyrovnat. Z druhé části vyplývá, že vědomost či nevědomost dlužníka o promlčení uznávaného závazku není pro nastoupení předvídaných účinků podstatná. Dva alternativní způsoby uznání závazku jsou uvedeny v § 407 v ods. 2 a 3. Placení úroků se považuje za uznání závazku ohledně částky, z níž se úroky platí. Je však nutné, aby tyto příchozí platby byly jednoznačně identifikovány jako úroky z dlužné částky. Druhý způsob spočívá v konstrukci, podle níž se částečné plnění závazku považuje za jeho uznání, pokud lze mít za to, že dlužník svým plněním uznává i zbytek závazku. Oba právě naznačené způsoby se dají použít jen v případě nepromlčených závazků. Z hlediska soudní praxe lze poznamenat, že argumentace založená na těchto ustanoveních nebývá pro obtížnou prokazatelnost vůle dlužníka příliš úspěšná.

Co se účinků uznání týče, vyvratitelná domněnka funguje i zde stejně jako v případě uznání dluhu. Jiná je situace v případě promlčení. Nová promlčecí doba založená uznáním činí pouhé čtyři roky, a započítává se do celkového limitu podle § 408 obchodního zákoníku. Podle něj skončí promlčecí doba nejpozději po deseti letech ode dne, kdy začala běžet poprvé. Zatím jsme se věnovali náležitostem řádného uznání a tomu, jak se vyvarovat nejčastějších chyb. Co ale dělat v případě, když zjistíme, že uznávací prohlášení, které nám dlužník vystavil, je neplatné? Předně je nutné ověřit, zda uznávaný závazek není promlčen. Pokud není, lze buďto uvažovat o novém uznání závazku, tentokrát v souladu s výše popsányými pravidly, nebo o uplatnění nároku cestou soudní. I neplatné uznávací prohlášení totiž může sloužit jako důkaz o existenci a trvání závazku. Důkazní břemeno však nepřejde na dlužníka a bude na věřiteli, aby prokázal všechny rozhodující skutečnosti.

Jak jsme v tomto článku ukázali, i zdánlivě velmi jednoduché právní úkony mají svá úskalí a rizika. Uznání závazku je velmi užitečným nástrojem, který věřiteli prokazuje cenné služby. Vyžaduje však, jako všechna právní jednání, náležitou péči a pozornost při jeho formování.

Mgr. Jan Linhart, advokátní koncipient
linhart@hjf.cz

MOŽNOST OPRAVY VÝŠE DPH U POHLEDÁVEK ZA DLUŽNÍKY V INSOLVENČNÍM ŘÍZENÍ

V první polovině března tohoto roku byl ve Sbírce zákonů vyhlášen zákon č. 47/2011, novelizující stávající zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty. Novela zákona o DPH přináší s účinností od 1.4.2011 hned několik podstatných změn. Jednou z nich je zavedení

možnosti opravy výše DPH na výstupu u pohledávek za dlužníky v insolvenčním řízení.

Nová právní úprava opravy výše daně je zakotvena v ustanovení § 44 a § 46 zákona o DPH a zakládá v podstatě nárok věřitele na „vrácení“ již odvedeného DPH z uskutečněného zdanitelného plnění, pokud za poskytnuté plnění nebylo věřiteli ze strany dlužníka placeno a jsou splněny další zákonné předpoklady uvedené v § 44 zákona. Předně se musí dlužník, vůči kterému má věřitel pohledávku, nacházet v insolvenčním řízení a insolvenční soud musí rozhodnout o způsobu řešení jeho úpadku. Věřitel oproti tomu musí být vždy plátcem DPH, kterému v souvislosti s uskutečněním zdanitelného plnění ve prospěch dlužníka vznikla nejpozději 6 měsíců před rozhodnutím soudu o úpadku pohledávka za dlužníkem (a tato dosud nezanikla) a rovněž povinnost přiznat a zaplatit daň z přidané hodnoty. Věřitel musí pro naplnění podmínek § 44 zákona dále přihlásit svoji pohledávku nejpozději ve lhůtě stanovené rozhodnutím soudu o úpadku do insolvenčního řízení, přičemž tato pohledávka musí být zjištěna a v insolvenčním řízení se k ní musí přihlížet. Není bezpodmínečně nutné, aby byla pohledávka v insolvenčním řízení zjištěna v celé výši, naopak je zcela dostačující její i částečné uznání insolvenčním správcem. Pro stanovení výše daně na výstupu, o kterou si v takovém případě může věřitel opravit (snížit) již odvedenou daň, předpokládá zákon o DPH zvláštní postup uvedený v § 37 odst. 2. Další podmínka pro možnost opravy výše daně stanoví, že věřitel a dlužník nesmí být osobami kapitálově spojenými osobami podle § 5a odst. 3 zákona o DPH, ani osobami blízkými nebo osobami, které podnikají společně na základě smlouvy o sdružení nebo jiné obdobné smlouvy. Posledně musí věřitel jako dodavatel zdanitelného plnění doručit dlužníkovi jako odběrateli daňový doklad ve smyslu § 46 odst. 1 zákona.

Oprava výše daně nemůže být nikdy provedena po uplynutí 3 let od konce zdaňovacího období, ve kterém se uskutečnilo zdanitelné plnění, nebo v případech, kdy dlužník jako odběratel přestal být plátcem DPH.

Z uvedeného je v souvislosti s § 99 zákona zřejmé, že počátek běhu tříleté prekluzivní lhůty pro provedení opravy výše daně se tak bude lišit podle toho, zda se v případě dodavatele jedná o plátce s měsíčním nebo čtvrtletním zdaňovacím obdobím.

Věřitel provádí opravu výše daně na výstupu zpravidla v řádném daňovém přiznání za zdaňovací období, v němž byly splněny podmínky pro takovou opravu, a to na řádku 1 nebo 2 daňového přiznání. Dodatečné daňové přiznání se podává pouze v případě, kdy věřitel zjistí, že v řádném daňovém přiznání neuvedl některé rozhodné údaje. Po provedení opravy výše DPH ze strany věřitele je dlužník povinen snížit svoji daň na vstupu o částku daně opravenou věřitelem, a to ve výši, v jaké uplatnil odpočet daně z přijatého zdanitelného plnění, a dále je dlužník povinen původně uplatněný nárok na odpočet odvést. Bude-li po provedení opravy výše daně následně dlužníkem zcela nebo alespoň zčásti uspokojena pohledávka věřitele, vznikne věřiteli povinnost přiznat a zaplatit z takto přijaté úplaty daň ke dni, v němž k úplnému nebo částečnému uspokojení pohledávky došlo. I v tomto případě ukládá novela zákona věřiteli povinnost doručit dlužníkovi daňový doklad do 15 dnů ode dne přijetí platby. Náležitosti daňového dokladu stanoví § 46 odst. 2 zákona.

Jelikož zákon o DPH neobsahuje žádná zvláštní přechodná ustanovení, která by řešila použitelnost právních předpisů na opravy výše daně u pohledávek věřitelů za dlužníky v insolvenčním řízení, lze se přiklonit k názoru, že se již při opravách výše DPH prováděných v roce 2011 použijí nová zákonná ustanovení. Možnost opravy výše daně se tak bude týkat i pohledávek, které vznikly před nabytím účinnosti novely zákona o DPH, pokud u nich budou splněny veškeré výše uvedené požadavky dle § 44 zákona.

Mgr. Pavlína Copková, advokátní koncipientka
copkova@hjf.cz